

הודעת ראש הממשלה, הגב' גולדה מאיר, בכנסת (16.10.1973)

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת.

מאז יום הכיפורים, זה 11 ימים, הגנו עומדים במלחמה אכזרית. המלחמה נכפתה עלינו בשתי חזיתות בעת ובעונה אחת. ניטשו קרבות עזים בהם נתגלה צבא הגנה לישראל במלוא עוזו ועוצמתו.

האויב בחר לבצע את התקפתו ביום הכיפורים מתוך בורות ורשעות כאחד. הוא בחר ביום זה בידעו שכה רבים מישראל שרויים בתפילה בבתי כנסת, באשר זהו היום הקדוש ביותר לעם היהודי. משום בורות לא ידע האויב שאצל היהודים פיקוח נפש דוחה הכל. לא נשכח את החזיון המופלא והמרגש, כאשר אלפי בחורים יוצאים בשקט מבתי הכנסת, עטופים טליתותיהם, וכעבור שעה קלה, תרמילי חיילים על כתפם, הם יוצאים אל יחידותיהם בחזיתות מלווים בתפילה לשלום כל לוחמינו ובאמונה עמוקה בנצחון צבא-הגנה לישראל ובעתידו של העם היהודי. לוחמינו נלחמו כאריות. המתקפה הנפשעת נבלמה. על האויב הונחתו מכות כבדות, אך המלחמה עודנה בעיצומה. אין יום ללא קרבות, וכל חייל מישראל הנופל בקרב יקר לא רק למשפחתו אלא לכולנו והמאמץ להכריע את האויב, רצוף אבידות יקרות.

חברי הכנסת, לא אבוא עתה לתאר במפורש את המצב בשדות המערכה ובחזיתות. אגיד רק זאת: בחזית הסורית גברנו על התוקפים, הדפנו אותם אל מעבר לקוי הפסקת-האש. הצבא הסורי הוכה קשות וכוחותינו עברו אל מעבר לקוי הפסקת-האש. דיביוזה עיראקית שהשתלבה במלחמה נפגעה קשות מידי כוחותינו. צה"ל פגע בתשתית האסטרטגית של סוריה. אך המלחמה בחזית הסורית טרם נשלמה.

בחזית הדרום המלחמה במלוא תוקפה. לאחר קרבות הבלימה נחלו כוחותינו הישגים גדולים בקרבות הגנה. שלשום ניטשו קרבות כבדים של שריון בשריון ותנופת המתקפה המצרית נבלמה. הסימנים מלמדים, כי יוזמת האויב הוגבלה. בשעה זאת, כשהגנו מכונסים בישיבת הכנסת, פועל כוח של צה"ל גם בעבר המערבי של התעלה. ודאי לא תצפו לתיאור מפורט של המהלכים והתכניות של צה"ל, ולא אוסיף דברים על משמעותם של הישגינו בעוד הקרבות בעיצומם. ברכת העם שלוחה לצבא-ההגנה לישראל, חייליו ומפקדיו. אנשינו נלחמו וגלחמים בחירוף נפש. לחימה כזו אפשר להבין רק אם זוכרים את טבעו ותכונותיו של הנוער שלנו, רק אם מבינים כי אנשינו מודעים לשליחותם בהיסטוריה היהודית כממשיכי מורשת הגבורה של הדורות, וכמגינים על ביתם, על נפש יקיריהם ועל קיום עמם ומדינתם.

ביחידות צה"ל במערכה מתגלה לא רק כושר מעולה של לחימה, תושיה ותעוזה של מפקדים וחיילים, אלא רמה נפלאה של אחוות לוחמים ומסירות נפש. מגינים המשוכנעים בצדקת מלחמתם.

חברי הכנסת,

צה"ל הוא צבא-העם במובן הכי עמוק והאמיתי של המושג הזה. כל בית בישראל קשור אינטימית בצה"ל בכללותו וכן לאחד ולאחרים מהיקרים לו ביותר המשרתים בצבאנו. במקביל לכך, לא רק משפחת הלוחמים, אלא ה'עורף' במרכאות, העם כולו הוא משפחה אחת של אוהבים וחרדים.

מאות מתוך המשפחות שיקריהן יצאו להגן על העם וארצו — קיבלו את הבשורה האיומה שהבן, הבעל, האב או האח — לא ישובו עוד. אין לי אומץ לב לנסות לנחם. רק אחזור על האמת שלנו: כולם בנים של כולנו. הכאב הוא של כולנו. יש מחיילינו, שנמצאים בשבי האויב. אנו לא נקבל הסכם של הפסקת אש מבלי שיכלול החלפת כל שבויינו.

וישנם נעדרים. כל תחלש התקווה, שהם ימצאו חיים.

משפחות יקרות, הבטחת קיומו של עמנו עודנה מלווה בכאב צורב על כך שהבנים המופלאים, האמיצים והטהורים צריכים להיות לו חומת מגן. כאשר יום השלום יבוא — בזכותם יבוא. נהיה כולנו ראויים להם.

חברי הכנסת,

מי יעז להכחיש את העובדה כי מצרים וסוריה הן שפתחו בהתקפה הנפשעת על ישראל. היעזו גם הפעם לכפור באמת שהאחריות למלחמה הנוראה שאנחנו שרויים בה מוטלת

על הממשלות של מצרים וסוריה? אני חוזרת וקובעת עובדה זו, באשר גם בעיצומה של אש הננו ערים להיבטים המוסריים ולאחריות המוסרית, האנושית והמדינית אשר ממשלות נוטלות על עצמן כאשר הן מחליטות על פתיחת מלחמה ושפיכות דמים. ממשלות מצרים וסוריה לא יינקו מקלונה ותוצאותיה של אחריות זו. מדינות ערב ריכזו להתקפה כוחות עצומים. אביא נתונים עיקריים על צבאות ערב ביום 15 באוקטובר:

מצרים: כוח אדם — כ-650,000 חייל; מטוסים — כ-650; טנקים — כ-2,500.
סוריה: כוח אדם — כ-150,000 חייל; מטוסים — כ-330; טנקים — כ-2,000.
עיראק (חלקה במלחמה): דיבזיה משורינת (כ-230 טנקים); 3 טייסות של מטוסי קרב.
ירדן (חלקה במלחמה): חטיבה משורינת אחת (כ-80 טנקים).
מרוקו (חלקה במלחמה): חטיבה ממוכנת אחת (כ-1,500 איש עם שריוניות).
טילי קרקע-אוויר: מצרים — כ-150 סוללות אס.אי-2, אס.אי-3, אס.אי-6; סוריה — כ-35 סוללות אס.אי-2, אס.אי-3, אס.אי-6.
פני תותח (120 מ"מ ומעלה): למצרים — 2,000; לסוריה — 1,300.

לפי מידע מודיעיני עומדות מדינות ערב נוספות לשגר כוחות, בסדרי גודל שונים, כדי להשתלב במלחמה נגד ישראל.

חברי הכנסת,

אין צורך בדמיון עשיר כדי לתאר מה היה מצבה של מדינת ישראל אילו נמצאו בקוי ארבעה ביוני 1967. כל מי שמתקשה לתאר לעצמו תמונת בלהות זאת יפנה את מבטו ואת דעתו למה שהיה בחזית הצפונית, ברמת הגולן, בימים הראשונים של המלחמה הזאת. השאיפה הסורית לא הגבילה עצמה לשחרור של כבדת ארץ, אלא לחזור ולהציב ברמת הגולן את סוללות התותחים נגד הישובים בגליל, והפעם להציב סוללות טילים נגד מטוסינו, כדי לסוכך על פריצת צבאותיה אל תוך-תוכה של מדינת ישראל. ואין צורך בדמיון עשיר כדי לתאר לעצמנו מה היה עולה בגורלה של מדינת ישראל אילו הצליחו צבאות מצרים להתגבר על צה"ל במרחבי סיני ולנוע במלוא כוחותיהם אל גבולה של ישראל.

לא אבזזו זמנה של הכנסת על ציטוט הודעות מוסמכות מפני שליטי ערב ודובריהם בדבר מטרות ההתקפה הנפשעת שפתחו בה. לנו אין ספק כי נתחדשה מלחמה על עצם קיומה של מדינת היהודים. זוהי מלחמה על עצם קיומנו כמדינה וכעם.

הגייסות של מצרים וסוריה, בתמיכת מדינות אחרות, על נשקם העשיר, הטנקים, הטילים והמטוסים, יצאו למלחמה מתוך יומרה להגיע אל קוי ארבעה ביוני 1967 בדרכם להשגת המטרה העיקרית, כיבוש והריסה של מדינת ישראל. שליטי ערב מעמידים פנים כי כוונתם מוגבלת להגיע אל קוי ארבעה ביוני 1967, אבל כוונתם האמיתית ידועה לנו, והיא הכנעתה הגמורה של מדינת ישראל. חובה עלינו לדעת אמת זו, חובה להבהירה לכל שוחרי טוב, הנוטים להתעלם ממנה. ידיעת אמת זו בכל חומרתה דרושה לנו כדי להמשיך ולגייס מתוכנו ומקרב העם היהודי את כל הכוחות והמשאבים הדרושים כדי להכריע את אויבינו, להשיב מלחמה שערה עד אשר נביס את תוקפינו.

חברי הכנסת,

ברית-המועצות שואפת להפיק רווחים מהמלחמה נגד ישראל. מי שזכרונו אינו בוגד בו מודע היטב לתפקיד החמור שמילאה ברית-המועצות ביצירת התנאים שהביאו למלחמת ששת-הימים. כל בר-דעת יודע את תפקידה של ברה"מ בהתפתחויות שבאו לאחר מכן. הסובייטים שיקמו את הצבאות של מצרים וסוריה, ברה"מ סיפקה להם שפע של נשק חדיש ומתוחכם, יועצים ומומחים למכביר. בראשית 1970 הציבה ברה"מ במצרים טייסות קרב וסוללות טילי קרקע-אוויר. באוגוסט 1970 קודמו הטילים אל קרבת התעלה. נוסף על כל אלה, ברה"מ הכינה את צבאות ערב לא להתגוננות, באשר ידעה כי לא נשקפת שום סכנה של התקפה עליהם, אלא בנתה, אימנה, ציידה וערכה את הצבאות במגמה מתוכננת למהלכים של תוקפנות, כפי שהדבר מתגלה עתה. ידה של ברה"מ ניכרת בצידו, במהלכים ובדוקטרינות הלחימה אשר צבאות ערב מנסים לחקות ולאמץ לעצמם. ומעל ומעבר לכל אלה: הסיוע המירבי של ברה"מ לאוייבי ישראל בעיצומה של המלחמה בא לידי ביטוי

בהטסת רכבת-אוויר אל שדות התעופה ובאניות המגיעות אל הנמלים של אויבינו. המטוסים והאניות הסובייטים מכילים מטענים של ציוד לחימה, לרבות טילים למיניהם, ויש להניח כי במטוסים מגיעים יועצים ומומחים בנושאים אופרטיביים כבנושאי ציוד וחימוש.

רכבת אוויר סובייטית ליום 15/10/73: — החל מ-10/10 ועד היום הגיעו: לסוריה — 125 מטוסי אנטונוב 12; למצרים — 42 מטוסי אנטונוב 12 ועוד 16 מטוסי אנטונוב 22; לעיראק — 17 מטוסי אנטונוב 12.

בדרך הים: — מאז 10/10 החלו להגיע לנמל לטקיה אניות רוסיות עם ציוד כבד. מידע מודיעיני מלמד כי ברה"מ הצליחה לשלב גם מדינות אחרות מן הגוש הסובייטי בהגשת עזרה למצרים וסוריה. התנהגות זו של ברה"מ חורגת מגדרי מדיניות בלתי-דידותית. זוהי מדיניות חסרת אחריות לא רק כלפי ישראל אלא כלפי האיזור וכלפי העולם.

חברי הכנסת,

בזירת האו"מ ובעיתונות העולמית רוחשים דיבורים הרבה בנושא הפסקת האש. אני רוצה לומר לכנסת בכל הבהירות: עד כה לא הוצעה לממשלת ישראל מצד כל גורם מדיני שהוא, כל הצעה בדבר הפסקת אש. כיוון שכך, אנו פטורים מדיון בנושא. יותר מזה, המצרים והסורים כנראה טרם הוכו די, כדי לגלות רצון להפסיק את האש. פה ושם היו התבטאויות מגוחכות של מדינאים ערביים בזכות הפסקת אש בתנאי של נסיגתנו אל קוי ארבעה ביוני 1967... הללו כנראה מדמים בנפשם כי הסורים טרם נהדפו וכאילו הטנקים המצריים עודם שועטים קדימה. שעתה של הפסקת האש אכן תגיע כאשר יישבר כוח האויב. אני בטוחה שכאשר נצליח להביא את אויבינו אל סף התמוטטות לא יאחרו להופיע, "מתנדבים" נציגי מדינות אשר ינסו להציל את תוקפינו על-ידי הפסקת אש, ואז תתגלה פעילות רבה בזירת האו"מ ומועצת הביטחון. מכל מקום, כבמלחמות שקדמו, כן עכשיו, הפסקת אש תלויה קודם כל בכוחו של צבא הגנה לישראל.

חברי הכנסת,

ביום התשיעי למלחמה נתברר כי חטיבה ירדנית משוריית מובחרת, הכוללת 80 טנקים, הועברה מירדן לסוריה והועמדה לרשות הפיקוד העיראקי. נראה לי למותר להדגיש כי אין אנחנו רוצים בהיתקלות ובמלחמה עם ממלכת ירדן ועודנו משוכנעים כי האינטרס של ירדן הוא לא לגרום שוב למלחמה עם ישראל. בהודעה ירדנית מ-13 באוקטובר הדגיש רדיו עמאן, כי בנוסף ל"ריתוק כוחות ישראל לאורך הקו במגמה להקל על הסורים החליטה המפקדה הירדנית לעשות צעד נוסף", לאמור: שליחת כוח ירדני מובחר לעזרת הסורים. ההודעה מדגישה, שצעד זה בא בנוסף להגנת הקו הירדני הארוך שהוא ההגנה על "לב האומה הערבית". זהו צעד מדאיג ומסוכן, ראינו בכך התחלה של הידרדרות. הערנו תשומת לבם של גורמים מדיניים שההתפתחות עלולה לצאת מגדר שליטה, שהרי באיזור הקרבות, בעת מלחמה, מן הנמנע להבחין בין טנק לטנק, ויהא עלינו לנהוג כלפי הכוח הירדני בסוריה כפי שמתחייב מנסיבות המלחמה.

חברי הכנסת,

גם בעת הזאת, כפי שקרה בימי סכנה בעבר, הננו עדים לתופעה החמורה והמבישה של הטלת אמברגו על משלוחי נשק לישראל בעת שהננו עומדים על נפשנו. האמברגו של צרפת עומד בתוקפו ויותר מזה, העולם כולו רואה והינו עד כיצד נתאמתה אזהרתנו: הוזהרנו כי המיראזים אשר צרפת מספקת ללוב עתידים להיות מופעלים במלחמה נגד ישראל. נסו לסתור אזהרתנו זו ולהבטיח כי המיראזים נמסרים ללוב בתנאי שלא יועברו למדינה אחרת, שלא יופעלו במלחמה. והנה המיראזים שנמסרו ללוב משתתפים בפעילות בקרבות בסיני. ולא יכולה להיות לכך הוכחה טובה יותר מאשר הפלתם באש צבא הגנה לישראל. לא נתעלם גם מן העובדה שבריטניה עיכבה משלוחים חיוניים למאמץ המלחמה שלנו.

אל מול תופעות אלה רשאי כל אדם שוחר שלום להרהר בדאגה על אודות הציניות ומשוא הפנים במדיניות העולמית ולרשום בתודעה את החשבון האנוכי, הבלתי מוסרי, שמנהלות מדינות נאורות כלפי מדינה קטנה, נצורה ומותקפת.

חברי הכנסת,

תמיד וביחוד בעת הזאת יקרה לנו ידידותה ועזרתה של ארה"ב, עמה וממשלתה. אין לנו ספק כי ממשלת ארה"ב שרוייה בדאגה נוכח התרחשויות הדמים באיזור, דאגה שמקורה במדיניות השלום המושרשת בארה"ב וברצונה של אמריקה למנוע שפיכות דמים ובאינטרס אמריקני לבל יהיו מוקדי אש אזוריים העשויים להתלקח ולהתפשט. אין לי ספק כי ממשלת ארה"ב שוחרת טוב למדינת ישראל ורחשי הידידות שלה אלינו אינם באים על חשבון האינטרסים הצודקים של ארצות אחרות, וארצות ערב בכלל זה. אנחנו שוקדים להבהיר לממשלת ארה"ב את צרכינו ומדיניותנו. כתמיד הננו מעריכים את הזדהותם החמה ועזרתם הרבה של יהודי ארה"ב אשר לבם נתון לישראל בשעות קשות אלה של מאבק.

בשם העם בישראל הנני להביע תודה לנשיא ארה"ב ולעם האמריקני אשר נהגו בהתאם למסורת האמריקנית לסייע למדינה הנאבכת נגד תוקפנות.

נוכח הכמויות העצומות של הנשק והציוד הזורמים למדינות ערב מבריה"מ בקצב גובר והולך ממשיכה ארה"ב להיענות לבקשותינו בכמויות, בסוגים ובקצב המתחייבים מהמצב. אין אנו רוצים שמישהו יילחם במקומנו, אך הננו זכאים לעזרה בהגנה על עצמנו. אני משוכנעת שארה"ב תעשה כפי הנדרש להרתעת מגמות מסוכנות במדיניותה של ברה"מ ותגיש לישראל כל הסיוע הנדרש לה להגנת קיומה והדיפת תוקפיה.

בהתחשב בנסיבות המלחמה מול כוח גדל-ממדים הניצב מולנו, נדרש מאתנו מאמץ כולל ורב גם בתחום הכספי למימון הוצאות המלחמה. מצב זה מחייב גם שינויים בכל מערכת ההוצאה וההכנסה של הממשלה והמדינה.

לפיכך, החלטנו, קודם כל, על, מלווה מלחמה' שיוטל על הכל על-פי החוק. בהגשמת המלווה יקוימו עקרונות של צדק חברתי. לבעלי הכנסה גבוהה יותר נקבעו שיעורים גבוהים יותר. המלווה הוא כללי ונגבה מכל ההכנסות החייבות במס.

במקביל פנינו בקריאה לרכוש אותו מלווה מעל ומעבר למתחייב מהחוק. שר האוצר פנחס ספיר וכן ועדה ציבורית בראשותו של רב-אלוף במילואים יצחק רבין וה"ה ז. סוזאייב ואשר ידלין התמסרו למשימת המלווה. קודם כל הופנתה הקריאה לבעלי ההכנסה הגבוהה. אני שמחה לציין כי הציבור כולו גילה רצון ליטול חלק במימון המאמץ המלחמתי. ישנם גילויים מעודדים של היענות מצד כל הרבדים של ציבורנו.

הכסף מהמלווה יופנה כולו למימון הוצאות המלחמה. הממשלה אף החליטה לקצץ בתקציב הפיתוח בשיעור של רבע מיליארד ל"י למימון הוצאות המלחמה.

ככל האפשר, אין אנו רוצים להזניח את תחומי העשייה החיוניים של ימות השלום. לתכלית זו באה לעזרתנו יהדות העולם בגילוי נוסף של הסולידריות שלה עם ישראל. לביטויים מופלאים אלה של אחוה יהודית ישנה משמעות יקרה החורגת מן ההיבט הכספי.

הגופים היהודיים המרכזיים — המגבית והבונדס, נוטלים עליהם עול נוסף. האחד נטל על עצמו את מימון התקציב החברתי שלנו והשני את תקציב הפיתוח. יהדות העולם נותנת ביטוי לרצונה שלא תיפסק קליטת העליה, שלא ייונחו ההינזר והבריאות, וכן שנוכל להמשיך בפיתוח המשק. אנחנו בישראל נלחמים ואף מממנים את הוצאות המלחמה ואילו אחינו היהודים בעולם מסייעים לנו להמשיך ולא להשבית את המעשים של ימות השלום.

אני רוצה לציין את תופעת ההזדהות עם המדינה מצד אזרחי ישראל הערביים. גילויי ההתנדבות מקיפים את כל העדות והשכבות למן הכפרים הנידחים שבצפון ועד למאהלי הבידואים שבנגב, הם באים על ביטויים בהקצאת כוח אדם לעבודות חיוניות במשק, בתרומות דם וברכישת איגרות מלווה מלחמה מרצון. תופעה זו היא מעודדת, סימן לבאון.

חברי הכנסת,

הננו מדינה דמוקרטית. חופש הדיבור והביקורת הם מסימני ההיכר הטבעיים והמושרשים בחברה הישראלית. במצב בו הננו נתונים טבעי הדבר כי מתעוררות שאלות הטעונות הסבר ותשובה. תמיד יש מקום לביקורת ולביקורת עצמית. לא ירחק הזמן ונוכל להתפנות גם לכך, בכנסת ובפורומים אחרים, אך אני מקווה כי כולנו — ממשלה ואופוזיציה — לא נסיח עתה את דעתנו מן המאמץ הלאומי העיקרי, ובכל שנעשה ונאמר נהיה צמודים לעיקר, לקיום האחריות וחישול האחדות במאמץ הנדרש להשגת יעדינו ולמען הנצחון. היעד שלנו במלחמה זו, המאחד את העם כולו, הוא פשוט וברור — להדוף ולשבור את כוחו של האויב בשתי החזיתות. הודות לכוחו המופלא של צבא הגנה לישראל, הודות לרוח